

ÇALIŞMA YAŞAM KALİTESİNİN EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİ

Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi
Cilt 38, Sayı 1, 2020
s. 59-74

Didem DEMİR ERBİL

Dok.Öğr., Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü
didemdemir@hacettepe.edu.tr

Oya HAZER

Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü
ohazer@hacettepe.edu.tr

Bu çalışma, 2016 yılında Prof.Dr. Oya HAZER danışmanlığında Didem DEMİR ERBİL tarafından hazırlanan ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen "Evli ve Çalışan Bireylerin Çalışma Yaşam Kalitesinin Evlilik Uyumuna Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Öz: Bu çalışmada; evli ve çalışan bireylerin çalışma yaşam kalitesinin evlilik uyumuna etkisi araştırılmıştır. Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği, Evlilik Uyum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, evli ve çalışan 206 erkek ve 194 kadın olmak üzere toplam 400 kişi oluşturmuştur. Veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılanların çalışma yaşam kalitesi ortalama puanı 75,705 (%67,59) olarak belirlenmiş olup katılımcıların %20,3' ü evliliklerinde uyumlu, %79,7' si ise evliliklerinde uyumsuzdur. Ayrıca araştırmaya katılanların çalışma yaşam kalitesi ölçeği alt boyutlarından, sağlık ve güvenlik ihtiyaçları ($r=0,135>0$) ($p=0,007<0,01$), ekonomik ve ailevi ihtiyaçlar ($r=0,204>0$) ($p=0,000<0,01$), sosyal ihtiyaçlar ($r=0,158>0$) ($p=0,002<0,01$), gerçekleştirme ihtiyacı ($r=0,147>0$) ($p=0,003<0,01$) ile evlilik uyumu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanırken, çalışma yaşam kalitesi ölçeği alt boyutlarından, saygınlık İhtiyacı ($p=0,393>0,01$), bilgi ihtiyacı ($p=0,060>0,01$), estetik ihtiyaçlar ($p=0,122>0,01$) ile evlilik uyumu arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çalışma hayatı, çalışma yaşam kalitesi, evlilik, evlilik uyumu, evli ve çalışan bireyler.

EFFECT OF WORK LIFE QUALITY ON MARRIAGE ADJUSTMENT

Hacettepe University
Journal of Economics and
Administrative
Sciences
Vol. 38, Issue 1, 2020
pp. 59-74

Didem DEMİR ERBİL

Phd. Student, Hacettepe University
Faculty of Economics and Administrative
Sciences
Family and Consumer Sciences
didemdemir@hacettepe.edu.tr

Oya HAZER

Prof.Dr., Hacettepe University
Faculty of Economics and Administrative
Sciences
Family and Consumer Sciences
ohazer@hacettepe.edu.tr

This study is derived from the master thesis titled "The effects on marital adjustment among married and working individuals' quality of work life", accepted by Hacettepe University Institute of Social Sciences, prepared by Didem DEMİR ERBİL under the supervision of Prof.Dr. Oya HAZER in 2016.

Abstract: In this study, effect of work life quality on marital adjustment among married and working individuals' was examined. Personal Information Form, Quality of Work Life Scale and Marital Adjustment Test were used in the collection of the data. The sample of the study consists of 400 married and working individuals, 194 of them were female and 206 of them were male. Data was analysed using SPSS software. According to the results of the study, quality of work life mean score is 75,705 (67,59%). 20,3% of the participants are compatible in their marriages, however 79,7% are incompatible in their marriages. Moreover, it has been seen that there is low level positive and statistically significant difference between quality of work life's subdivisions and marital adjustment. These subdivisions are such as, health and safety needs ($r=0,135>0$) ($p=0,007<0,01$), economic and family needs ($r=0,204>0$) ($p=0,000<0,01$), socials needs ($r=0,158>0$) ($p=0,002<0,01$) and self-actualization needs ($r=0,147>0$) ($p=0,003<0,01$). However it has been seen that there is no significant difference between esteem needs ($p=0,393 >0,01$), knowledge needs ($p=0,060>0,01$) and aesthetics needs ($p=0,122>0,01$).

Keywords: Work life, quality of work life, marriage, marital adjustment, married and working individuals.

GİRİŞ

Endüstri devrimine kadar iş ve aile yaşamı şimdi olduğu gibi birbirinden tamamen ayrılmış durumda değildi. Yani üretim aileler tarafından kendi tüketimleri için yapılırken endüstri devri ile başlayan süreçte, iş yerleri ev ve aileden uzaklaşmış ve üretim ev dışındaki organizasyonlarda gerçekleştirilmeye başlamıştır. İş ve aile endüstrileşme ile birlikte zaman ve mekan olarak birbirinden ayrılmıştır. Fakat aralarındaki etkileşim varlığını devam ettirmektedir (Anar, 2011).

Aile, sanayi öncesi toplumlarda üretici birim iken sanayi toplumunda tüketim birimi olmuş ve erkekler dışında kadın da artık iş hayatına katılmıştır. Sanayi çağı, ailenin geçimi için, erkek ve kadının işbirliğini zorunlu kılmıştır (Bilgili, 1993). Endüstri devrimi sonrası, endüstri toplumlarında iş ve aile yaşamında etkileşimin önemi özellikle kadınların iş yaşamına girmesiyle ön plana çıkmıştır. Böylelikle kadın ve erkeğin çalıştığı ailelerin sayısındaki artış, aile gelirinin artması, işgücündeki çocuklu annelerin sayısındaki artış, eğitim düzeyinin artması ile birlikte evlilik yaşının artması, doğum oranındaki azalış gibi hem iş hayatında hem de evlilik hayatında birçok değişimler yaşanmaya başlamıştır (Tezer, 1994b).

Yaşanan bu değişiklikler çalışma hayatında yeni yaklaşımları ortaya çıkarırken, evlilik ilişkilerini de etkilemeye başlamıştır. Böylelikle çalışma yaşamı ve evlilik yaşamı etkileşiminin bireyler, kurumlar (tüzel kişiler) ve toplum açısından önemi giderek artmıştır (Çelik, Tümkeya, 2012). Böylelikle çalışma hayatında ortaya çıkan yaklaşımlardan birisi olan çalışma yaşam kalitesi de literatürde yerini almıştır.

Çalışma yaşam kalitesi; iş görenlerin iş ortamındaki verimliliğini doğrudan etkileyecek faktörleri içerisinde barındıran önemli bir yönetim sürecidir. Bu süreç kapsamında; maaş ve ödül politikası, iş yerindeki sağlıklı ve güvenli ortam, iş görenin kendini iş yerinde geliştirme potansiyeli, işletmenin sağlıklı ve güven içinde gelişme şekli, iş yeri içindeki insan ilişkileri ve iletişim, işveren (yönetim) ve iş gören arasındaki anlaşma, danışma ve karar süreçlerine katılım durumları, iş içinde veya iş sonrası iş görenlere sağlanan sosyal haklar ve imkânlar yer alır (Walton, 1975).

Schulze'nin (1998) yaptığı genel tanımına göre ise, çalışma yaşamı kalitesi kavramı; "İş görenin yalnızca bedensel değil, aynı zamanda zihinsel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini gözetken çalışma koşullarını içeren bir kavramdır".

Çalışma yaşam kalitesi kavramını açıklayabilmek için yapılan tanımlamalar dışında, belirli unsurların üzerinde durulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü bir bireyin çalışma yaşam kalitesi, tanımlarda da görüldüğü gibi, hem iş içindeki hem de iş dışındaki pek çok davranışına bağlanmaktadır.

Sirgy *vd.*'nin (2001) yaptıkları çalışmada, çalışma yaşam kalitesini, bireyin iş ortamına katılımından kaynaklanan, faaliyetler ve sonuçlarla ilgili ihtiyaçlarından elde ettiği iş doyumunu olarak tanımlamaktadırlar. Bu nedenle, iş görenin iş tecrübelerinden doğan gereksinimlerinin tatmin edilmesinin sadece iş doyumuna değil, diğer yaşam alanlarında da doyuma yol açtığını belirtmişlerdir.

Maslow, insanların belirli sınıflandırılmaldaki gereksinimlerini karşılamalarıyla, aslında kendi içlerinde bir hiyerarşi oluşturduklarını belirtmektedir. En alt sınıflandırmadaki ihtiyaçlarını karşılayan birey daha üst sınıftaki ihtiyaçları tatmin etme arayışına girmektedir. Ayrıca bireyin, bir sınıftaki ihtiyaçlarını tam olarak gideremeden bir üst düzeydeki ihtiyaç sınıfına geçemeyeceğini de belirtmektedir. Bu yaklaşımın çalışma yaşam kalitesi ile bağlantılı temel öğretisi şudur: insanlar çalışma yaşamı aracılığıyla gerçekleştirmeyi istediği temel ihtiyaçlara sahiptir ve bu ihtiyaçları karşıladıkça çalışanın çalışma yaşam kalite düzeyi artmaktadır. Yayılma yaklaşımı ise, yaşamın bir alanındaki doyumun bir başka alandaki kaliteyi etkileyeceğini varsayar. Örneğin, bir kişinin işinden sağladığı kalite ve tatmin onun aile, boş zaman, sosyal, sağlık, ekonomik alan gibi diğer yaşam alanlarındaki kalite ve tatminini de etkileyebilir (Akt. Afşar, 2011).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde belirttiği ihtiyaçların doyumunu ile gerçekleşen toplam çalışma yaşam kalitesinin, yaşamın diğer bir önemli unsuru olan evlilik hayatına özellikle evlilik uyumuna etkisini ölçmedeki en uygun yaklaşımı ve ölçeği oluşturduğu düşünülmektedir. Çalışma yaşam kalitesini oluşturan yedi ihtiyaç alanı aşağıdaki gibidir (Afşar, 2011).

1. Sağlık ve Güvenlik İhtiyaçları
2. Ekonomik ve Ailevi ihtiyaçlar
3. Sosyal İhtiyaçlar
4. İtibar/Saygınlık ihtiyacı
5. Gerçekleştirme İhtiyacı
6. Bilgi İhtiyacı
7. Estetik ihtiyaçlar

Çalışma yaşam kalitesini en yüksek düzeye çıkarabilmek için birçok sürecin maksimum düzeyde kaliteli geçirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreçlerin kaliteli geçirilmesi toplam çalışma yaşam kalitesini ortaya çıkarmaktadır (Schulze, 1998).

Bu süreçlerden biri olan iş ve iş dışı yaşam konusunu, Sirgy *vd.* (2001) ekonomik ve ailevi ihtiyaçların doyumunu olarak ele almıştır. Çalışma yaşam kalitesi kavramını etkileyen ve ondan etkilenen aile konusunun da çalışma yaşam kalitesi ile paralel olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gereken bir alan olduğu düşünülmektedir.

Toplumun temel taşı olan aile “evlilik” başlığı adı altında resmi bir anlam katarak toplumun düzenini sağlamakta ve bireyin bir paylaşım içine girmesine imkân vermektedir (Özgüven, 2000).

Evlilik, “toplumsal yapıyı farklı yönlerden etkileyen resmi, duygusal, davranışsal, biyolojik yönleri olan kültürel ve sosyal bir sistemdir” (Tutarel-Kışlak, 1999).

Saxton (1982) evliliği, “iki insanın kalıcı bir beraberlik için bir araya geldiği, aile kurmayı ve neslinin devamlılığını sağlamayı amaçladıkları, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumluluklar üstlendikleri, birbirlerine bağlı olan etkileşimsel sistemlerden oluşan evrensel bir kurum” olarak tanımlamıştır.

Sosyal yaşamın bir parçası olan evlilik, bireylerin uyum sağlamasını gerekli kılan bir beraberliktir. Ruhsal, duygusal, cinsel ve sosyal ilişkileri içerisinde barındıran evlilikte uyumun sağlanmış olması eşlerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarının da temelini oluşturur (Kalkan, 2002).

Locke ve Wallace (1959), evlilik uyumunu; “çatışmaların çözümlenebildiği, eşler arası doyumun hissedilebildiği, ortak aktivite ve faaliyetlerin birlikte yapılabildiği ve karşılıklı beklentilerin karşılanabildiği bir evlilik” olarak tanımlamıştır.

Erbek *vd.* (2005) evlilik uyumunu araştırdıkları çalışmalarında, evlilik ilişkisinin niteliğini belirlemede, uyumun daha önemli olduğunu ve evliliğin niteliğini değerlendiren çalışmalarda sıklıkla evlilik uyumunu (çift uyumu) değerlendiren ölçeklerin kullanıldığını belirtmişlerdir.

Evlilik yaşantısının hem bireyler hem de toplumlar açısından önemli olması sebebiyle araştırmacılar genellikle eşler arasındaki uyuma odaklanmışlardır. Bunun nedeni; evlilik uyumunun hem aile içi hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olması ve toplumlar için giderek önem kazanmasından ileri gelmektedir (Fidanoğlu, 2006).

Çalışma yaşam kalitesi için yayılma etkisi yaklaşımı, yaşamın bir alanındaki memnuniyetin yaşamın diğer bir alanındaki memnuniyeti etkileyebileceği varsayımına dayanmaktadır. Kişinin iş yaşamında sağladığı memnuniyet, kişi için önemli diğer bir alan olan aile yaşamı üzerinde de etkiye sahiptir. Bu nedenle iş ve aile etkileşiminden kaynaklanan mutluluklar ya da mutsuzluklar bireyin ailesine yansıdığı gibi çalışanın üyesi olduğu kurumu ve toplumu da yakından ilgilendirmektedir (Aydın, 2009).

Çalışma yaşamının aile yaşamına etkileri, öncelikle kadının çalışma yaşamına katılmasıyla birlikte gündeme gelmiştir. Ev, eş, çocukların işleri ve sorumlulukları, bu

rollerle ilgili olarak çalışma yaşamına yansımakta, kadının çalışma alanında başarısızlığına yol açmaktadır. Ancak, aile yaşamında özellikle eşler arası uyum ve aile düzeninin sergilenmesi durumunda aile yaşamı, çalışma yaşamı üzerinde olumlu etki göstermektedir (Loscocco, Roschelle,1991).

İş ve evlilik yaşamı birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen, insan hayatındaki iki önemli alandır. Sosyal bir varlık olan insanın çalışma yaşam kalitesinin ev ve evlilik hayatından bağımsız olması beklenemez. Çalışma yaşamında yüksek ya da daha az düzeyde alınan iş doyumunun, evlilik ve aile hayatındaki kaliteyi, mutluluğu, doyum ve uyumu etkilemesi muhtemeldir. Örneğin; çalışma yaşam kalitesi yüksek olan bir bireyin, evlilik ilişkisinde sağladığı uyum ve doyum ile aile hayatındaki mutluluğun benzer derecede olması beklenen bir sonuçtur. Tam tersi olarak iş yaşamında düşük çalışma yaşam kalitesine sahip olan bireylerin, iş ortamındaki bu yetersizliği ev ortamına taşımaları sonucunda eşler arasında sorunlar ortaya çıkabilir. Yani iş yaşamı ve evlilik ilişkisi çift yönlü bir ilişkidir denilebilir.

Burke ve Greenglass (1987) ve Crosby (1984) yaşamın iki önemli odağı olan iş ve ailenin birbirinden bağımsız alanlar olmadığını; ailedeki mutluluğun iş yerindeki hayal kırıklıklarını telafi edebileceğini, olumlu duyguları arttırıp olumsuz duyguları azaltabileceğini; diğer yandan evdeki sorunların iş yerindeki sorunları daha da fazlaştırabileceğini düşünmüşlerdir (Akt. Bozkurt, 2014).

Sears ve Galambos' un (1992) yaptıkları araştırmada bir işte çalışan kadınların çalışma şartları, iş stresi ve evlilik uyumu değerlendirilmiştir. Araştırmaya seksen altı çift katılmıştır. Bulgular, kadının yaşadığı iş stresi ve genel stresin evlilik uyumu ile ilişkili olduğunu gösterirken, kadının genel stresinin erkeğin evlilik uyumu ile bağlantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Torun'un (1995), evlilik uyumunu araştırdığı çalışmasında, iş ve aile yaşantısının karşılıklı olarak etkileşim içinde olduğu yani işte yaşanan mutlulukların ya da sorunların aile yaşantısını aynı şekilde etkilediği, aile yaşantısında var olan sorunların ya da yaşanan mutlulukların da aynı şekilde iş hayatına yansıdığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca iş yaşamı ve aile etkileşiminde, ailenin genellikle sosyal destek rolünü üstlendiğini belirtmiştir.

Karahan ve Bener'in (2005) yapmış oldukları araştırmalarında, evli hemşirelerin %90.9'unun çalışıyor oldukları için evlilik ve aile yaşantılarında sorun yaşadıklarını belirlemişlerdir.

Koçak ve Çelik'in (2009) yapmış oldukları araştırmalarında, olumlu iş yaşantılarının ev yaşantısına etkisi konusunda okul yöneticilerinin %7,3'ü hiç, %21,4

biraz %46,6'sı oldukça, %24,8'ü ise çok, etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum sonucunda okul yöneticilerinin olumlu iş yaşantılarının ev yaşantılarını oldukça etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Yalçın'ın (2014) kadınların sosyo-demografik özelliklerinin evlilik uyumunu etkileme düzeyini araştırdığı çalışmada ise, kadınların olumlu iş yaşantılarının ev yaşantılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz iş yaşantılarının ise ev yaşantılarını daha az etkilediği görülmüştür. Bu araştırmaya göre, olumlu iş yaşantısının ev hayatına yansımaya oranı daha yüksektir. Ayrıca, kadınlar evde yaşadıkları olumsuzlukları iş yaşantılarına yansıtılmama çalışmaktadırlar.

Bütün bu bilgiler ışığında, iş ve evlilik yaşamının birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen, insan hayatındaki iki önemli alan olduğu ve bireyin çalışma yaşam kalitesi ile evlilik yaşamı kalitesinin birbirinden bağımsız olmadığı görülmektedir. Bu iki kavram birbirini olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir (Üncü, 2007). İş yerindeki stresin eve taşınması sonucunda eşler arasında sorunlar ortaya çıkmakta, aile içindeki sağlıklı ilişkiler ve gergin ortam da kişinin iş hayatındaki başarısını olumsuz yönde etkilemektedir (Öner, 2013).

Sonuç olarak, mutlu ve sağlıklı bir yaşam geçirebilmek için evlilikte ve iş yaşamında doyum ve uyumu yakalamak gerektiği düşünülmektedir.

1. YÖNTEM

Hacettepe üniversitesinde yürütülen bu çalışmada, hem farklı gelir ve eğitim düzeylerine ulaşabilmek hem de farklı meslek gruplarını inceleyebilmek için, farklı hizmet birimlerinde ve görevlendirmelerde çalışan idari personel ile çalışmanın yürütülmesine karar verilmiştir. Araştırmanın evrenini, Hacettepe Üniversitesi Personel Daire Başkanlığından alınan bilgilere göre; idari personel kadrosunda çalışan 5706 kişi oluşturmaktadır. Evren için örneklem büyüklüğü $\alpha=0,05$ ve $0,05$ örnekleme hatası için $n=396$ bulunmuştur. Örneklemini, Hacettepe Üniversitesi Beytepe ve Sıhhiye kampüsünde farklı hizmet birimlerinde görev yapan 194 evli kadın ve 204 evli erkek olmak üzere toplam 400 kişi oluşturmuştur.

Araştırmada örneklemin demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, evlilik uyumunu ölçmek üzere Locke ve Wallace'ın (1959) geliştirdiği ve Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan 15 sorudan oluşan "Evlilikte Uyum Ölçeği (Marital Adjustment Test)" ve bireylerin çalışma yaşam kalitelerini ölçmek üzere, Sirgy vd. (2001) tarafından geliştirilen ve Afşar (2011) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılarak Türkiye'de geçerlik güvenilirliği yapılmış olan 16 sorudan oluşan "Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği (QWL Scale)" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Yapılan diğer çalışmalar ışığında araştırmanın amacına uygun olarak cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi demografik bilgiler ile gelir düzeyi, iş yerindeki görevi, çalışma saati, çalışma süresi gibi iş bilgilerini içeren sorulardan bilgi formu oluşturulmuştur.

Evlilikte Uyum Ölçeği (Marital Adjustment Test): Evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Locke ve Wallace (1959, 251-255) tarafından geliştirilen ve Tutarel-Kışlak (1999, 50-57) tarafından Türkçeye uyarlanıp geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Evlilik Uyum Ölçeği (EUO), evliliğin niteliğini ölçmek için, en temel ve ayırt edici olduğu düşünülen sorulardan oluşturulan bir ölçektir. Söz konusu ölçeğin ilk 9 sorusu hem genel evliliğin mutluluk derecesini hem de aile bütçesi, arkadaşlar, cinsel ilişkiler ve yaşam felsefesi gibi konularda anlaşma ve anlaşma derecesini değerlendirirken kalan 6 soru ise boş zaman etkinlikleri, ev dışı etkinlikler, çatışma çözümlemesi ve güven gibi alanlardaki ilişki tarzını değerlendirmektedir.

Ölçek puanlaması incelendiğinde, ölçekten alınabilecek en yüksek puan 58, en düşük puan ise 0'dır. Uyumlu ve uyumsuz evli kişilerin ayırt edilmesini sağlayan puan değeri ise 43,5'tir. 43 ve altında puan uyumsuz, 43 puanın üzeri ise uyumlu olarak değerlendirilmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999, 50-57). Ölçeğin Croanbach Alpha katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur. Bu değer kadınlar için 0,85, erkekler için ise 0,83' tür.

Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği (Quality of Work Life Scale-QWL Scale):

Ölçek, 7 ihtiyacın karşılanmasına yönelik soruları içermektedir. Bu ihtiyaçlar:

- 1) Sağlık ve Güvenlik İhtiyaçları
- 2) Ekonomik ve Ailevi ihtiyaçlar
- 3) Sosyal İhtiyaçlar
- 4) İtibar/Saygınlık ihtiyacı
- 5) Gerçekleştirme İhtiyacı
- 6) Bilgi İhtiyacı
- 7) Estetik ihtiyaçlardır (Afşar, 2011).

Çalışma yaşam kalitesi, bu 7 ihtiyacın tatmini olarak kavramlaştırılmıştır. Yani bu yedi ihtiyacın karşılanması toplam çalışma yaşam kalitesini oluşturmaktadır.

Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği, yukarıda ifade edilen 7 ihtiyacın tatminiyle ilişkili 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçeği oluşturan maddelerin hepsi işyerindeki çalışma yaşam kalitesini ölçmeyi amaçlamaktadır. Buna göre; ilk üç madde (1, 2, 3) sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarının tatminini; 4, 5 ve 6. maddeler ailevi ve ekonomik ihtiyaçların tatminini; 7 ve 8. maddeler sosyal ihtiyaçların tatminini; 9 ve 10. maddeler saygı ihtiyacının tatminini; 11 ve 12. maddeler gerçekleştirme ihtiyacının ne derece tatmin edildiğini; 13 ve 14. maddeler bilgi ihtiyacının ne derece tatmin edildiğini; 15 ve 16. sorular ise estetik ihtiyaçların tatmin edilme düzeyini ölçmeye yöneliktir (Afşar, 2011).

7'li likert tip hazırlanan ölçekten alınabilecek en düşük puan 16 en yüksek puan ise 112 puandır. Sağlık ve güvenlik İhtiyaçları ve ekonomik ve ailevi ihtiyaçlar için alınabilecek en düşük puan 3, en yüksek puan 21'dir. Sosyal ihtiyaçlar, saygı ihtiyacı, gerçekleştirme ihtiyacı, bilgi ihtiyacı ve estetik ihtiyaçlar için ise alınabilecek en düşük puan 2, en yüksek puan da 14'tür. Ölçekten alınan puanların artması, çalışma yaşam kalitesinin de arttığını göstermektedir. Çalışma Yaşam Kalitesinin alt 43 boyutları güvenilirlik katsayıları; sağlık ve güvenlik İhtiyaçları 0.89, ailevi ve ekonomik ihtiyaçlar 0,83, sosyal ihtiyaçlar 0.92, saygı ihtiyacı 0.98, gerçekleştirme ihtiyacı 0.81, bilgi ihtiyacı 0.73, estetik ihtiyaçlar 0.60 ve Croanbach Alpha katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma sonucunda toplanan veriler IBM SPSS Statistics 20 paket programına göre analiz edilmiştir. İlk olarak sonucun güvenilir olup olmadığına Cronbach's Alpha (α) değerine bakılarak karar verilmiştir. Çalışma yaşam kalitesi ölçeği için yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha =0,871 olarak bulunmuştur. Evlilikte uyum ölçeği için yapılan güvenilirlik analizinde ise Cronbach's Alpha =0,723 olarak saptanmıştır

Çalışma yaşam kalitesi puanı ile evlilikte uyum ölçeği puanı arasındaki ilişki korelasyon katsayısı ile belirlenmiş ve bu ilişki sosyo demografik değişkenler bakımından incelenmiştir.

2. BULGULAR VE TARTIŞMA

Örnekleme tanıtıcı bulgular Tablo 1.' de yer almaktadır.

Tablo 1. Örneklemin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Dağılımları

Değişkenler	Kategoriler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	206	51,5
	Kadın	194	48,5
Yaş Grubu	18-25	14	3,4
	26-34	114	28,5
	35-44	173	43,3
	45 ve üzeri	99	24,8
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	49	12,3
	Lise	119	29,7
	Önlisans	90	22,5
	Lisans	118	29,5
	Lisansüstü	24	6,0
Görev	GİHS Yönetici	34	8,5
	GİHS Memur	158	39,5
	Sağlık Hizmetleri Sınıfı	38	9,5
	Teknik Hizmetler Sınıfı	25	6,3
	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	55	13,8
	Eğitim ve Öğretim Hiz. Sınıfı	23	5,6
	Diğer(Temizlik ve Güvenlik Hiz.)	67	16,8
Çalışma Süresi	1 yıldan az	7	1,7
	1-5	61	15,3
	6-10	104	26,0
	11-15	78	19,5
	15 yıl üzeri	150	37,5
Haftalık Çalışma Saati	40-45	342	85,5
	46-60	58	14,5
Ailenin Aylık Ortalama Geliri(₺)	1000-2000 ₺	58	14,5
	2001-3000 ₺	121	30,4
	3001-4000 ₺	81	20,2
	4001-5000 ₺	69	17,2
	5001 ve üstü ₺	71	17,7
Çocuk Sayısı	Yok	56	14,0
	1	120	30,0
	2	179	44,8
	3 ve daha fazla	45	11,2
TOPLAM		400	100,0

Araştırmaya katılanlardan %51,5'inin erkek, %48,5'inin kadın olduğu belirlenmiştir. Örneklemin %43,3'ünün 35-44 yaşları arasında olduğu bulunmuştur. Lise mezunu olanlar, örneklemin %29,7'sini, lisans mezunu olanlar ise %29,5'ini oluşturmuştur. Meslek gruplarının dağılımı incelendiğinde, %39,5'i genel idari hizmetler sınıfı memur olarak görev yaptığı bulunmuştur. Çalışanların çalışma sürelerine göre dağılımları incelendiğinde; %37,5'inin 15 yıl üzeri çalışanlar olduğu ve çalışanların

%85,5'i haftada 40-45 saat aralığında çalışmakta olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların %30,4' ünün aylık geliri 2001– 3000 ₺ arası olduğu saptanmıştır. (Tablo 1.).

Tablo 2. Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği Puanının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Ortalama	Standart Sapma
Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği (16-112 puan)		75,705	75,834
Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyutları	Sağlık ve Güvenlik İhtiyaçları (3-21 puan)	16,843	3,055
	Ekonomik ve Ailevi ihtiyaçlar (3-21 puan)	12,395	4,875
	Sosyal İhtiyaçlar (2-14 puan)	10,120	2,392
	İtibar/Saygınlık ihtiyacı (2-14 puan)	8,895	2,916
	Gerçekleştirme İhtiyacı (2-14 puan)	9,366	2,971
	Bilgi İhtiyacı (2-14 puan)	9,705	2,919
	Estetik ihtiyaçlar (2-14 puan)	8,380	3,494

Araştırmaya katılanların çalışma yaşam kalitesi puanını oluşturan en yüksek alt boyutunun 16,843 ortalama ile ‘‘Sağlık ve Güvenlik İhtiyaçları’’ olduğu bulunurken; ‘‘Estetik İhtiyaçlar’’, 8,380 ortalama ile çalışma yaşam kalitesinin en düşük alt boyutunu oluşturmaktadır (Tablo 2.).

Bu durumun Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşine paralel olduğu düşünülmektedir. İnsanlık için temel ihtiyaç olduğu düşünülen sağlık ve güvenlik ihtiyaçları, çalışma yaşamının kalitesinin oluşmasında da ilk sırada, estetik ihtiyaçlar ise en son sırada yer almaktadır. Ayrıca, sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarından sonra ikinci sırada çalışma yaşam kalitesi belirleyici olan ekonomik ve ailevi ihtiyaçlar, çalışma yaşamı ile evlilik yaşantısının birbiri ile bağlantısını da yansıttığı düşünülmektedir.

Tablo 3. Evlilik Uyum Ölçeği Puanı Sayı ve Yüzdeleri

	Evlilik Uyum Ölçeği	
	Uyumlu	Uyumsuz
Sayı (n)	81	319
Yüzde (%)	20,30	79,80

Araştırmaya katılan evli ve çalışan bireylerin evlilik uyumları incelendiğinde; %20,30’nun evliliklerinde **uyumlu** olduğu, %79,80’ nin ise evliliklerinde **uyumsuz** olduğu görülmüştür (Tablo 3.).

Evlilik uyumu konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, Çakırlar'ın (2012) polislerde evlilik uyumunu etkileyen değişkenlerle ilgili çalışmasında da katılımcıların %12,7'si, düşük, %76,1'i ortanın altı, %9,2'si orta ve %2,1'i yüksek çift uyum düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gülererli'nin (2014) öğretmenlerin evlilik uyumlarını incelediği çalışmasında ise, evlilik uyumu düşük olanlar %48,3, evlilik uyumu yüksek olanlar %51,7 olarak tespit edilmiştir.

3. EVLİ VE ÇALIŞAN BİREYLERİN ÇALIŞMA YAŞAM KALİTESİ VE EVLİLİK UYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 4. Çalışma Yaşam Kalitesi Alt Boyutları İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyutları	Evlilik Uyumu	
	Korelasyon Katsayısı	P Değeri
Sağlık ve Güvenlik İhtiyaçları	0,135	0,007*
Ekonomik ve Ailevi İhtiyaçlar	0,204	0,000*
Sosyal İhtiyaçlar	0,158	0,002*
İtibar/Saygınlık İhtiyacı	0,043	0,393
Gerçekleştirme İhtiyacı	0,147	0,003*
Bilgi İhtiyacı	0,094	0,060
Estetik ihtiyaçlar	0,077	0,122

*p<0.01

Araştırmaya katılan evli ve çalışan bireylerin, çalışma yaşam kalitesi ölçeği alt boyutlarından, **sağlık ve güvenlik ihtiyaçları** ($r=0,135>0$) ($p=0,007<0,01$), **ekonomik ve ailevi ihtiyaçlar** ($r=0,204>0$) ($p=0,000<0,01$), **sosyal ihtiyaçlar** ($r=0,158>0$) ($p=0,002<0,01$), **gerçekleştirme ihtiyacı** ($r=0,147>0$) ($p=0,003<0,01$) ile evlilik uyumu arasında **düşük düzeyde pozitif yönlü**, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışma yaşam kalitesi ölçeği alt boyutlarından, **saygınlık İhtiyacı** ($p=0,393>0,01$), **bilgi ihtiyacı** ($p=0,060>0,01$), **estetik ihtiyaçlar** ($p=0,122>0,01$) ile evlilik uyumu arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur (Tablo 4.).

Bu bulgulardan yola çıkarak araştırmaya katılan evli ve çalışan bireylerin çalışma yaşam kalitesinin sağlık ve güvenlik ihtiyaçları, ekonomik ve ailevi ihtiyacı, sosyal ihtiyaçlar ve gerçekleştirme ihtiyacına yönelik çalışma yaşam kalitesi ile evlilik uyumları arasında ilişki vardır.

Bu konuyla ilgili literatür incelendiğinde; çalışma yaşam kalitesi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara rastlanmamıştır. Çalışma yaşamının aile yaşamına etkileri araştırıldığında ise; özellikle 1970'lerden sonra yapılan araştırmalarda yaşam tatmini, evlilik tatmini, rol yükü, rol çatışması, çift kariyerli eşler, çalışan anneler, çocuk bakımı gibi tutumlar üzerinde çalışma yaşamının aile yaşamı

üzerindeki etkileri ölçülmeye çalışılmıştır (Greenhaus *vd.*, 1989). Ayrıca, çalışma yaşamının evlilik ve aile ile ilişkisi konusundaki araştırmalarda da yoğunlukla iş hayatından alınan doyum ile evlilik doyumu ve evlilik kalitesi arasındaki ilişki ile tükenmişlik ve evlilik doyumu ilişkisi ile ilgili araştırmalara rastlanmıştır. (Tezer, *vd.*, 1992)

Tezer (1992) araştırmasında, evlilik doyumu ile iş doyumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Ayrıca yine Tezer (1994a, 1994b), iş doyumunun evlilik doyumunu ve evlilik doyumunun da iş doyumunu yordadığını bulmuştur.

Rogers ve May'ın (2003) yapmış olduğu çalışmada evlilik kalitesi ile iş doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, evlilik doyumu arttıkça iş doyumunun arttığı ve evlilikte uyumsuzluklar arttıkça iş doyumunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik ve Tümkaya'nın (2012) yapmış olduğu çalışmada öğretim elemanlarının ders saati arttıkça evlerine, çocukların, eşlerine zaman ayırmaları mümkün olmamakta, ağır çalışma koşulları içerisinde hem yaşam kaliteleri düşmekte ve bunun sonucunda yaşamdan aldıkları doyum azalmakta hem de evlilik uyumları düşmektedir.

İşin sağladığı maddi gelir, kişiye tanıdığı boş zaman miktarı, zorluk derecesi, yarattığı stres yükü, evlilik ilişkisi ve evlilik doyumu üzerinde doğrudan etkili faktörlerdir. Aynı şekilde evlilikle ilişkili faktörler de bireyin iş yaşamı, kalitesi ve doyumunu üzerinde etkili rol oynayabilmektedir (Canel, 2007).

Aydın'ın (2009) sağlık yönetimi alanında lisans eğitimi almış sağlık çalışanlarının çalışma yaşam kalitesini değerlendirdiği çalışmasında, çalışma ve özel yaşam alanı boyutuna ilişkin, çalışanların %66,7'si aile yaşantısının işini etkilediğini ifade ederken, %45,4'ü iş koşullarının aile yaşantısını etkilemediğini ifade etmiştir.

Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi bu araştırma sonucunda da iş ve evlilik hayatının birbirinden etkilenebileceği görülmüştür. Bu etkileşimin çalışma yaşam kalitesinin oluşmasında etkisi olan ekonomik ve ailevi ihtiyaçların çalışma yaşamında karşılanmasıyla, evli ve çalışan bireylerin evlilik uyumlarında da pozitif yönlü etkiye sahip olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Evli ve çalışan bireylerin çalışma yaşam kalitesinin evlilik uyumuna etkisinin incelendiği bu çalışmada; araştırmaya katılanların çalışma yaşam kalitesi ortalama puanı 75,705 (%67,59) olarak belirlenmiş olup katılımcıların %20,3 'ü evliliklerinde uyumlu,

%79,7' si ise evliliklerinde uyumsuzdur. Ayrıca araştırmaya katılanların çalışma yaşam kalitesi ölçeği alt boyutlarından, *sağlık ve güvenlik ihtiyaçları, ekonomik ve ailevi ihtiyaçlar, sosyal ihtiyaçlar, gerçekleştirme ihtiyacı* ile evlilik uyumu arasında *düşük düzeyde pozitif yönlü* ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Son yıllarda, Türkiye’de ve tüm dünyada çalışma yaşamının giderek zorlaşması ve kadınların çalışma yaşamına daha çok dahil olması sonucu; çalışma yaşamının kalitesinin de değerlendirilmesi önemli bir konu haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, yine ülkemizde ve tüm dünyada boşanma oranlarında artışlar görülmesi, çalışma hayatının, evlilik uyumu üzerindeki etkisini belirlemeyi gerekli kılmıştır. Bu durumun araştırıldığı çalışma sonuçlarına göre, hem evli ve çalışan bireylere hem de kurum ve kuruluşlara öneriler aşağıda verilmiştir.

Çalışanların çalışma yaşam kalitelerinin belirleyicilerinden olan fiziksel çalışma koşulları, ücret, çalışma saatleri, iş güvencesi, iş ve evlilik yaşamı dengesi gibi konularda işverenlerin çalışanlarını düşünerek planlamalar yapması, özellikle çalışma saatlerinin sosyal ve aile yaşamına zaman ayırmaya yeterli olacak şekilde düzenlenmesi, çalışanların performans ve verimliliğini arttırmak adına verilen hizmet içi eğitimlerde; çalışma yaşamının aile yaşantısına etkisi düşünülerek aile içi ilişkiler, aile içi iletişim, etkili sorun çözme becerileri, eşler arası iletişim gibi konulara da yer verilmesi, Aile Danışma Merkezi sayısının ülke genelinde artırılmasının desteklenmesi, toplumsal düzeyde çalışma ve sosyal güvenlik ile aile politikaları yeniden gözden geçirilmeli, hem çalışma yaşamı hem de evlilik hayatı düşünülerek bu konuda yeni yasal düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Ayrıca çalışma yaşam kalitesinin evlilik uyumuna etkisi konusunda, özellikle yurt içi literatürde yeterince araştırmaya rastlanmamıştır. Bu konuda farklı örneklem grupları ve farklı değişkenlerle daha fazla araştırma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Afşar, S.T. (2011), Çalışma Yaşam Kalitesinin Örgütsel Bağlılık Düzeyi Üzerindeki Etkisi;Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Çalışan Akademisyenler Üzerine Nicel Bir Araştırma, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Ankara: Türkiye.
- Anar, B. (2011), Evli ve Çalışan Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini İle Evlilik Doyumu ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Adana.

- Aydın, İ. (2009), Sağlık Yönetimi Alanında Lisans Eğitimi Almış Sağlık Çalışanlarının Çalışma Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Kurumları Yönetimi Programı Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Bilgili, A. (1993), Avrupa Topluluğu İle Bütünleşme Sürecinde Türk Aile Yapısı, *Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul.
- Bozkurt, E.D. (2014), Evli ve Çalışan Bireylerin Tükenmişlik Düzeyleri ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki, *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İzmir.
- Canel, A. (2007), Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi*, İstanbul.
- Çakırlar, A. (2012), Polislerde Evlilik Uyumunu Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya.
- Çelik, M., S. Tümkaya (2012), “Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumuna ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile İlişkisi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 223-238.
- Erbek, E., E. Beştepe, H. Akar, N. Eradamlar, R. Alpkan (2005), “Evlilik Uyumuna”, *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18(1), 39-47.
- Fidanoğlu, O. (2006), Evlilik Uyumuna, Mizah Tarzı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, Türkiye.
- Gülererli, N. (2014), Öğrenenlerin Evlilik Uyumları ile Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Kalkan, M. (2002), Evlilik İlişkinin Geliştirme Programının Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Samsun.
- Karahan, A., Ö. Bener (2005). “Bolu Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesinde Çalışan Evli Hemşirelerin Ev Ortamında Yaşadıkları Sorunlar”, *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2(8), 113-120.
- Koçak, R., C.K. Çelik (2009), “Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlikleri İle Evlilik Doyumları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 52-60.
- Locke, H., K. Wallace (1959), “Short Marital Adjustment Prediction Tests: Their Reliability and Validity”, *Marriage and Family Living*, 21(3), 251-255.
- Loscocco, K., A. Roschelle (1991), “Influences On The Quality of Work and Nonwork Life: Two Decades Review”, *Journal of Vocational Behavior*, 39(2), 182-225.
- Marshall, C. (1992), The Influence of Employment on Family Interaction, Well-being and Happiness. S. Bahr içinde, *Family Research: A Sixty Year Review 1930-1990*, New York.

- Öner, D.Ş. (2013), Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programı Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, Türkiye.
- Özgüven, İ. E. (2000), *Evlilik ve Aile Terapisi*, PDREM Yayınları.
- Rogers, S.J., D.C. May (2003), "Spillover Between Marital Quality and Job Satisfaction: Long-term Patterns and Gender Differences", *Journal of Marriage and Family*, 65(2), 482-495.
- Saxton, L. (1982), Marriage, The Nature of Marriage, The Individual, Marriage, and The Family, (5.Edith), *California, Wadsworth Publishing Company Belmont, A Division of Wadsworth*, 216-224.
- Schulze, N. (1998), Yaşam Kalitesini Yükselten Temel Unsur Olarak İşin İncanlaştırılması. 6. *Ergonomi Kongresi* (s. 622). Ankara: M. P. M. Yayınları.
- Sears, H.A. N. Galambos (1992), "Women's Work Conditions and Marital Adjustment in Two-Earner Couples: A Structural Model", *Journal of Marriage and the Family*, 54(4), 789-797.
- Sirgy, M., D. Efraty, P. Siege, D.-J. Lee (2001), "A New Measure of Quality of Work Life (QWL): Based on Need Satisfaction and Spillover Theories", *Social Indicators Research*, 55(3), 241-302.
- Tezer, E. (1992), "Evlilik Doyumu ve İş Doyumu: Bir Ön Çalışma", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(3), 24-26.
- Tezer, E. (1994a), "Evlilik ve İş Doyumu İlişkisi: İkili Çatışmalar ve Bazı Demografik Değişkenlerin Rolü", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(1), 1-12.
- Tezer, E. (1994b), "Evli Eşler Arasındaki Çatışmalar İle Çeşitli Demografik Değişkenlerin Evlilik Doyumuna Etkisi: Kadın Eşin Bir İşte Çalıştığı ve Çalışmadığı Eşler Üzerinde Bir Araştırma", *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 2(3), 209-217.
- Torun, A. (1995), Tükenmişlik Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999), "Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması", *3P Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Üncü, S. (2007), Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı) Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Türkiye.
- Walton, R.E. (1975), Criteria for Quality of Working Life. L.E. Davis ve A.B. Cherm (Ed.), *The Quality of Working Life*, 1(5), 93-97.
- Yalçın, H. (2014), "Evlilik Uyumu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250-261.